

Iseljeništvo i razvoj
u Bosni i Hercegovini

USPJEŠNI PRIMJERI SARADNJE U LOKALNIM ZAJEDNICAMA

Novembar 2015. godine

Ova publikacija opisuje devet lokalnih inicijativa provedenih u periodu 2014-2015. godine, i to u Jajcu, Ključu, Laktašima, Ljubuškom, Maglaju, Nevesinju, Posušju, Prijedoru, Sanskom Mostu i Velikoj Kladuši. Publikacija prikazuje rezultate ovih inicijativa, kao i različite oblike saradnje lokalnih vlasti i iseljeništva, s ciljem da pruži inspirativne primjere za ostale općine i gradove u Bosni i Hercegovini. Projekti su finansirani uz svesrdnu podršku Vlade Švicarske, značajno učešće partnerskih općina i gradova, privatnih lica i poslovnih subjekata iz dijaspore, te krajnjih korisnika.

Stajališta u ovoj publikaciji ne odražavaju nužno i stavove Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Vlade Švicarske niti UNDP-a.

UVOD

Prema zvaničnim statistikama, bosanskohercegovačko iseljeničtvo broji iznad dva miliona ljudi, što čini više od 50% stanovništva u Bosni i Hercegovini. Ovaj podatak našu zemlju svrstava među evropske države sa najvećim procentom iseljenika u odnosu na broj domicilnog stanovništva. Bosanskohercegovačko iseljeničtvo je često visokoobrazovano i uspješno, a njegove veze sa domovinom su čvrste, o čemu svjedoče i godišnji novčani transferi iz dijasporu u vrijednosti od 3,5 milijardi KM. Ipak, zbog nedovoljne institucionalne podrške veze iseljenika sa Bosnom i Hercegovinom uglavnom su privatne i porodične prirode, dok je ogromni potencijal za ekonomsku, tehničku, obrazovnu i kulturnu saradnju u korist napretka cijele zemlje i svih njenih građana, kako unutar tako i izvan njenih granica, nedovoljno razvijen.

Prepoznavši ovaj potencijal, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Vlada Švicarske i Razvojni program Ujedinjenih naroda (UNDP) su u julu 2013. godine pokrenuli projekat pod nazivom Uvrštavanje koncepta migracija i razvoja u relevantne politike, planove i aktivnosti u Bosni i Hercegovini (Migracije i razvoj). Projekat je imao dva cilja: s jedne strane, pružena je podrška institucijama vlasti da unaprijede politike i prakse za uspostavu bolje saradnje sa iseljeničtvom, a s druge strane, ojačani su kapaciteti za takvu saradnju u okviru lokalnih zajednica. Jedna od aktivnosti projekta ticala se uvođenja koncepta migracija i razvoja u strategije razvoja deset partnerskih jedinica lokalne samouprave, iz čega su proistekle konkretne inicijative s ciljem uspostave ili osnaživanja saradnje sa privatnim i pravnim licima ili udruženjima iz iseljeničtva, a u svrhu postizanja konkretnih razvojnih rezultata na lokalnom nivou.

Ove lokalne inicijative provedene su u periodu 2014-2015. godina, i to u Jajcu, Ključu, Laktašima, Ljubuškom, Maglaju, Nevesinju, Posušju, Prijedoru, Sanskom Mostu i Velikoj Kladaši. Finansirane su iz sredstava projektnog fonda, uz svesrdnu podršku Vlade Švicarske, značajno učešće partnerskih općina i gradova, privatnih lica i poslovnih subjekata iz dijasporu, te krajnjih korisnika. Njihova cjelokupna vrijednost iznosi oko 1.225.000 KM.

Ističući nužnost povezivanja sa dijasporom, Joseph Guntern, direktor za saradnju Ambasade Švicarske u Bosni i Hercegovini, napominje: "Iseljenici iz Bosne i Hercegovine koji žive i rade u inostranstvu važan su potencijal za razvoj svoje matične zemlje. Oni mogu nastupiti kao

investitori, pružiti vrlo svrsishodan know-how i odlični su u povezivanju jer mogu osigurati dobre poslovne veze između Bosne i Hercegovine i bilo koje druge zemlje.”

Ruzmira Tihić-Kadrić, pomoćnica ministrice, iz Sektora za iseljenišтво Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, dodaje:

„Bh. iseljenici zavičajno su orijentirani, snažno vezani za svoja mjesta porijekla i žele doprinijeti njihovom razvoju. Zato je glavni fokus ovog projekta usmjeren na lokalne zajednice, tu postoji obostran interes - i dijaspore i lokalne zajednice. Uspjeh ovog projekta pokazuje da treba nastaviti povezivanje dijaspore sa razvojem lokalnih zajednica.“

Ova publikacija prikazuje rezultate pomenutih inicijativa, kao i različite oblike saradnje lokalnih vlasti i iseljenišтва, s ciljem da pruži inspirativne primjere za ostale općine i gradove u Bosni i Hercegovini.

Prvi oblik saradnje je jačanje ekonomske povezanosti u svrhu zapošljavanja, stvaranja prihoda i jačanja poduzetničkog duha. Ova saradnja se u okviru projekta očitovala kroz prenos stručnog znanja, poslovno udruživanje ili investiranje u poljoprivredu, a postignuti rezultati bili su veoma pozitivni i mjere se sa oko 70 stvorenih ili sačuvanih radnih mjesta u proizvodnji i novostvorenim godišnjim prihodom od poljoprivrede u vrijednosti od oko 1.300.000 KM.

Drugi oblik poboljšanja saradnje lokalnih zajednica i dijaspore odnosio se na podizanje kvaliteta usluga za iseljenišтво, što uključuje unaprijeđen kvalitet informiranja i efikasnije pružanje administrativnih usluga. U tu svrhu organizirani su forumi i sajmovi, kreirani su štampani i on-line materijali sa korisnim informacijama, uvedene su usluge poput elektronskog matičara, kreirani registri iseljenika, imenovane odgovorne osobe za saradnju sa iseljeništvom, te osnovan prvi općinski Ured za dijasporu, koji aktivno komunicira sa iseljenicima i pruža im podršku u prevazilaženju administrativnih barijera i pribavljanju određene dokumentacije. Prateći korak s vremenom, kreirani su i kanali na društvenim mrežama, prvenstveno na Facebooku i Youtubeu, kako bi se lokalno stanovništvo na najbrži način umrežilo sa dijasporom, te kako bi se što bolje promovirale uspješne prakse.

Sve inicijative prikazane u ovoj publikaciji proizlaze iz lokalnih razvojnih strategija i plod su djelovanja lokalnih zajednica, tj. partnerskih općina i gradova. Ostvarena saradnja sa dijasporom isključivo je njihova zasluga, a sredstva kojim su lokalne vlasti sufinansirale pomenute inicijative govore i o njihovoj spremnosti da projekte ove vrste podrže i finansijski.

ŠANSA ZA NOVA ZAPOSLENJA

Saznajte više o novim radnim mjestima u okviru tri projekta ekonomske saradnje sa dijasporom

Sanski Most, grad na devet rijeka, smješten je u sjeverozapadnom dijelu Bosne i Hercegovine, a krase ga kontinentalna klima pogodna za sve vidove poljoprivredne proizvodnje. Radi se o poduzetničkoj sredini sa dugom tradicijom iseljavanja u druge zemlje. Naime, stanovnici ovog grada često su bili naklonjeni migracijama iz ekonomskih razloga. Procjenjuje se da između 24.000 i 28.000 Sanjana živi u različitim zemljama širom svijeta. Stoga ne čudi što je upravo iseljeništvo veliki potencijal za privredni razvoj Sanskog Mosta.

„Uzevši u obzir vrlo izražena migraciona kretanja na području Sanskog Mosta proteklih decenija, može se konstatirati da je više od 90% postojeće lokalne privrede osnovano kapitalom iz dijaspore, i ta činjenica dovoljno govori o razvojnom potencijalu dijaspore Sanskog Mosta,“ ističe Mustafa Avdagić, načelnik Općine Sanski Most.

„IZUZETNO JE TO ŠTO JE UPRAVO INTELEKTUALNI I FINANSIJSKI POTENCIJAL LJUDI IZ DIJASPORE KOJI SU ODRASLI U BOSNI I HERCEGOVINI DOBIO PRILIKU DA SE OPLODI NA NAJBOLJI MOGUĆI NAČIN.“

MUSTAFA AVDAGIĆ,
NAČELNIK OPĆINE SANSKI MOST

Transfer znanja u svrhu ekonomskog razvoja i zapošljavanja

U Sanskom Mostu ističu da posebnu prepreku za razvoj lokalne privrede predstavlja kvalitet srednjeg stručnog obrazovanja, koju Općina pokušava prevazići kroz saradnju sa iseljeništvom i privatnim sektorom. U skladu s ovim nastojanjima, a uz podršku projekta Migracije i razvoj, pokrenute su tri inicijative s prvenstvenim ciljem prenosa znanja izvođenjem stručnih obuka u oblastima poljoprivrede i industrijske proizvodnje.

Organizirana je certificirana praktična obuka za varioce, koja je rezultirala otvaranjem 17 novih i zadržavanjem 10 postojećih radnih mjesta u automobilskoj industriji. Osim toga, programi obuke provedeni su i za male poljoprivredne proizvođače u oblasti primarne plateničke proizvodnje i uzgoja aronije; nabavljena je moderna oprema za preradu voća i povrća; podignuto je 1.800 m² platenika sa zasadima paradajza i paprike; te zasijan novi hektar aronije. Sve ove aktivnosti omogućile su da više od 60 proizvođača voća i povrća potpiše nove kooperantske ugovore, a očekivani dodatni prihodi od poljoprivrede iznose oko 280.000 KM na godišnjem nivou.

Ovakvi rezultati nisu slučajni. Prethodile su im aktivnosti koje je općinska uprava poduzela u pogledu intenziviranja komunikacije s iseljeništvom, mapiranja potencijala i spremnosti na saradnju iseljenika, te osmišljavanja konkretnih inicijativa koje omogućuju i potiču njihov veći angažman u lokalnom razvoju. Važan korak ka još boljim rezultatima je uspostava registra dijasporne, odnosno elektronska baza podataka, koja pomaže u sistematizaciji komunikacije sa dijasporom. Uspostavljen je i Servis 48, preko kojeg se mogu uputiti pitanja i sugestije za rad administrativnih službi Općine Sanski Most, a ovaj servis otvoren je kako za građane u općini tako i za one u dijaspori.

Agrisan i Terra Sana

Inicijative iz oblasti poljoprivrede općinska uprava je osmislila i realizirala u saradnji sa Zemljiogradničkom zadrugom Agrisan, te sa Udruženjem za ekonomski razvoj i zapošljavanje Terra Sana iz Sanskog Mosta.

Agrisan je jedina zemljiogradnička zadruga na području općine čija je osnovna djelatnost proizvodnja voća i povrća u plastenicima. Registrirana je 2002. godine i trenutno okuplja 52 člana. U cilju poboljšanja znanja svojih članova, Zadruga je kroz projekat Migracije i razvoj obezbijedila stručnu obuku iz oblasti plateničke proizvodnje, a proveo ju je Zoran Kajić, agronom iz Metkovića u Hrvatskoj, porijeklom iz Bosne i Hercegovine. Uz sufinansiranje porodice i prijatelja članova Zadruge iz redova dijaspore, nabavljeno je 12 platenika, a očekuje se da će dodatni prihod od plateničke proizvodnje iznositi oko 6.750 KM prihoda po porodici godišnje.

Članovi Zadruge Agrisan trenutno raspolažu sa ukupno 3.000 m² zatvorenih platenika, a Zadruga saraduje i sa 250 kooperanata sa područja općine koji se bave proizvodnjom voća, povrća, mlijeka, mesa, cvijeća i ukrasnog bilja.

Udruženje Terra Sana također se uspješno bavi poljoprivrednom proizvodnjom. Njihovi rezultati u 2014. godini govore o 2 zasijana hektara aronije, dok je u 2015. godini prerađeno 5 tona ove biljke i 95 tona ostalog voća i povrća. U okviru projekta Migracije i razvoj nabavljeno je 2.000 sadnica aronije za 10 kooperanata, čime je omogućeno podizanje zasada površine od dodatnog hektara, a plan za naredni period je proširenje proizvodnje na jabuku i cveklu. Kupljena je i linija za proizvodnju prirodnog soka od aronije.

Također je za korisnike Udruženja Terra Sana organizirana obuka u saradnji sa stručnjakom porijeklom iz Bosne i Hercegovine koji živi i radi u Hrvatskoj, a dijaspora je učestvovala i u sufinansiranju nabavke sadnica. Ovim će se projektom omogućiti dodatni redovni prihodi za 10 porodica, u prosjeku oko 20.000 KM godišnje po porodici.

Remus Innovation – novo ime za uspjeh

U saradnji sa bh. iseljenicima i privatnim sektorom, zabilježeni su rezultati i u oblasti industrijske proizvodnje kroz obuku i nova zapošljavanja u kompaniji Remus Innovation, koja je inače jedan od najpoznatijih svjetskih proizvođača auspuha za automobile.

Ova uspješna austrijska kompanija je, upravo zahvaljujući iseljenicima iz Bosne i Hercegovine, osnovala kćerku firmu u Sanskom Mostu. Remus grupacija ukupno zapošljava 600 ljudi, od čega njih 120 djeluje u okviru Remus Innovation d.o.o., koja u Bosni i Hercegovini posluje već tri godine. Firma izvozi devedeset posto svoje proizvodnje u oko šezdeset zemalja svijeta, a kompletna proizvodnja iz Sanskog Mosta namijenjena je upravo izvozu.

Na inicijativu općinske uprave i uz neposredni angažman zaposlenika matične firme iz Austrije porijeklom iz Bosne i Hercegovine, realizirana je certificirana obuka za 30 varilaca, u trajanju od četiri sedmice. Od tog broja 17 polaznika obuke dobilo je priliku za posao i ekonomsku nezavisnost, dok je drugih 10 zahvaljujući ovoj obuci zadržalo svoja radna mjesta.

„Naši ljudi u dijaspori bili su inicijatori edukacije za buduće radnike u proizvodnom pogonu u Bosni i Hercegovini, te su tako omogućili nova zapošljavanja,“ ističu u kompaniji Remus.

Po riječima načelnika, Remus predstavlja respektabilan poslovni subjekt koji doprinosi boljoj kvaliteti života u Sanskom Mostu. Mogućnosti za saradnju između općine i ove firme nisu iscrpljene; već se razmišlja o novim sličnim inicijativama jer kompanija ima namjeru zaposliti još 80 ljudi do kraja 2016. godine.

ZLATNO SUNCE HERCEGOVINE

Vodimo vas na mirisna polja smilja i donosimo priču o proizvodnji meda u Posušju

Smilje je višegodišnja biljka iz roda *Helichrysum*. Naziv je složenica grčkih riječi *helios*, što znači sunce, i *chrysos*, zlato. Ova biljka ima izuzetno veliku primjenu u farmaceutskoj industriji i kozmetici, a zbog osobine da nikada ne vene često je susrećemo i u poetskim metaforama. Za stanovnike Posušja smilje je zlatna prilika za razvoj ovog kraja, s obzirom na to da se u posljednje vrijeme širom svijeta otvaraju nova tržišta za izvoz ulja od smilja.

Općina Posušje, sa pretežno mediteranskom klimom, udaljena je samo dvadesetak minuta vožnje od Jadranskog mora i nalazi se na ukrštanju magistralnih puteva Sarajevo-Split i Mostar-Livno. Marljivi i vedri ljudi ovog kraja, njih oko 22.000, sa izuzetno izraženim poduzetničkim duhom, njegov su najbolji i najvrjedniji resurs. To ilustrira i podatak da na području

općine djeluje čak 35 registriranih aktivnih poslovnih subjekata na 1.000 stanovnika, što je znatno više od bosanskohercegovačkog prosjeka. Istovremeno, računajući prvu i drugu generaciju, u iseljeništvu živi između 4.500 i 5.000 Posušaka, od čega najveći broj u Hrvatskoj (2.500) i Njemačkoj (1.500).

„DIJASPORA JE MOST I POVEZNICA PROIZVOĐAČA U POSUŠJU SA ZEMLJAMA EU“

BRANKO BAGO,
NAČELNIK OPĆINE POSUŠJE

Poljoprivredna zadruga u službi proizvodnje smilja i meda

Uz podršku projekta Migracije i razvoj, Općina Posušje otvorila je nove mogućnosti saradnje kako sa lokalnim poduzetnicima i poduzetnicama tako i sa uspješnim poslovnim subjektima iz dijaspore koji vode porijeklo iz Posušja ili koji prosto znaju prepoznati dobru poslovnu priliku. Uzevši u obzir potencijal u oblastima uzgoja i prerade ljekovitog bilja i razvoja pčelarstva, osnovana je Poljoprivredna zadruga EKO Hercegovina, u kojoj se suši ljekovito bilje ili se od njega pravi ulje, a proizvode se i pčelinje pogače za ishranu pčela. S ciljem plasmana proizvoda uspostavljeno je partnerstvo sa privatnom kompanijom VAGROS, čiji je vlasnik Vlado Duspara, Posušak sa adresom u Hrvatskoj. On plasira proizvode iz Posušja na hrvatsko tržište; njegova kompanija jedan je od većih distributerskih lanaca za poljoprivredne proizvode u Hrvatskoj. G. Duspara spojio je vlastiti poslovni interes sa nastojanjem da pomogne kraju iz kojeg je potekao:

„Pored želje da pomognem svom rodnom kraju, iskorištena je i prilika za poslovnu suradnju moje firme VAGROS d.o.o. sa zadrugom EKO Hercegovina iz Posušja. Vjerujem u dobre rezultate naše buduće poslovne suradnje na obostrano zadovoljstvo“.

Branko Bago, načelnik Općine Posušje, u tom pogledu ističe sljedeće:

“Glavno težište buduće poslovne suradnje sa firmom VAGROS i vlasnikom Vladom Dusparom vidimo kao most ili poveznicu proizvođača u Posušju sa tržištem Hrvatske i ostalih zemalja Evropske unije, i nadamo se da će do toga doći što prije, a ovisi samo o brzini rasta posuških proizvođača“.

Stvorene šanse za omladinu i za žensko poduzetništvo

U okviru projekta Migracije i razvoj, za potrebe Zadruga EKO Hercegovina nabavljena je sušara za ljekovito bilje, destilerija za proizvodnju ulja od smilja i drugog ljekovitog bilja, linija za proizvodnju pčelinjih pogača, pakirnica za gotove proizvode i košnice za 25 pčelara. U nabavci ove opreme finansijski je učestvovala firma VAGROS, koja je osigurala i plasman gotovih proizvoda na tržište Hrvatske. Organizirana je i stručna obuka za oko 100 zainteresiranih proizvođača smilja, od kojih su 67 njih kooperanti zadruga, a obuku su proveli stručnjaci iz Instituta za jadranske kulture Split i sa Poljoprivrednog fakulteta Zagreb koji su porijeklom iz Posušja.

U projekat je uključeno više od 100 građana i građanki općine koji se bave uzgojem smilja i drugog ljekovitog bilja, te pčelarstvom. Kao rezultat projekta, 25 nezaposlenih korisnika dobilo je po 3.000 novih sadnica smilja, te su se pod ovom biljkom našla tri nova hektara oranica,

a donacijom košnica i obezbjeđenjem stručne obuke iz pčelarstva za 25 pčelara dat je i podsticaj za stasavanje budućih pčelara. To je svakako veliko ohrabrenje za razvoj posušskog pčelarstva, te za razvoj ženskog poduzetništva, kao i jedan od načina da se spriječi odlazak mladih ljudi iz Bosne i Hercegovine. Po trenutnim tržišnim cijenama, ukupan prihod na godišnjem nivou za proizvođače smilja i pčelare koji se očekuje u narednoj godini iznosi 130.000 KM.

Ove inicijative pokazale su da je saradnja između lokalne zajednice i dijaspore itekako moguća i da prilika za takvu saradnju leži u najbližem susjedstvu. Da bi se ta saradnja unaprijedila, potrebno je osigurati bolje poslovno okruženje, poboljšati komunikacije sa pripadnicima dijaspore, a sve to s ciljem stvaranja uslova u kojima bi mladi ljudi manje razmišljali o odlasku s ovih prostora a više o tome da svoju šansu, između ostalog, pronađu u zanimanjima vezanim za proizvodnju ljekovitog bilja, proizvoda od meda ili nečega trećeg.

NOVE ŠANSE ZA RAZVOJ JAJCA

Vrijedne ruke u proizvodnji malina

Engleski putopisac Vilijam Miler piše:

„Putovati Bosnom a ne vidjeti Jajce bilo bi neoprostivo, jer to je bez sumnje dragulj te zemlje, grad s prekrasnim položajem... Možda najljepši vodopad u Evropi uz huku se obrušava niz stijene na čijem vrhu se smjestio grad s brzom rijekom u podnožju.“

Jajce je mjesto gdje se susreću kulture, gdje se susreću rijeke Vrbas i Pliva, mjesto na svojevrsnoj kapiji koja stoji između istoka i zapada.

Čvrste veze sa dijasporom

Prema dostupnim informacijama, danas u Jajcu živi oko 30.000 stanovnika, dok se oko 10.000 njih nalazi u zemljama Evropske unije (EU). Općina Jajce prepoznala je resurse u tako brojnoj dijaspori i u građanima koji su privremeno ili stalno boravište našli izvan granica svoga grada i svoje države. Tome svjedoče i dugogodišnji napori i uspostava prijateljskih veza sa gradovima u kojima oni danas žive, među kojima su i gradovi Turske, Italije, Švedske i Danske.

Maline za bolji život

U okviru projekta Migracije i razvoj, saradnja Općine Jajce i dijaspore bila je usmjerena na podršku stvaranju novih zasada maline kao izvora prihoda za domaćinstva. U tu svrhu nabavljene su sadnice i prateća oprema za navodnjavanje, što je sufinansirala Općina, kao i udruženja ili pojedinci iz dijaspore koji su o ovoj inicijativi bili obavješteni putem javnog poziva upućenog preko sredstava javnog informiranja ili direktnim kontaktima.

Kao rezultat zasađeno je novih 7,6 hektara maline; ukupno je podijeljeno 92.796 sadnica kao i kompletan sistem za navodnjavanje za dva dunuma malina, a u sistem poljoprivredne proizvodnje uključeno je novih 38 domaćinstava. Prednost za dobivanje ove pomoći imale su višečlane i socijalno ugrožene porodice koje posjeduju zemlju na kojoj mogu raditi. Korisnici su se ugovorom obavezali da će maline uzgajati narednih 10 godina.

Već naredne godine sa ovih zasada očekuje se prinos od oko 90 tona malina, što po trenutnim otkupnim cijenama maline od 3 KM daje ukupan prihod od 270.000 KM, ili oko 7.500 KM po korisniku.

„Uspješnom realizacijom projekta za 38 domaćinstava sa prosječno 4 člana, finansijski je zbrinuto više od 150 naših sugrađana. Ovaj projekat je za nas izuzetno značajan i drago mi je što je prepoznat potencijal razvoja našeg kraja. Također, u cilju uključivanja mladih, angažovali smo mlade agronome koji su obilazili poljoprivrednike i prenosili im znanja za još uspješniju proizvodnju, i na proljeće 2016. godine očekujemo prve prinose malina”, istakao je Edin Hozan, načelnik Općine Jajce.

Iako se nikada prije ovog projekta nije bavio uzgojem malina, Jajčanin Sabir Čehić uložio je svoju energiju u proizvodnju, motivirao i zaposlio članove porodice i nada se da će za njih to biti siguran izvor prihoda u narednom periodu.

„Zahvaljujem projektu Migracije i razvoj koji je omogućio bolje uslove života za nas poljoprivredne proizvođače”, izjavio je on.

U Općini Jajce ističu da su ih upravo dobra praksa i odziv proizvođača malina u okviru ovog projekta motivirali da u ovom pravcu razmišljaju dalje.

„Potaknuti ovim primjerom i pozitivnim iskustvom porodica uključenih u projekat Migracije i razvoj, ponovo ćemo sufinansirati podizanje zasada malina. Još 5 hektara zemlje biće zasađeno malinama, a u njihovu proizvodnju biće uključeno dodatnih 50 porodica”, istakao je načelnik Hozan.

Mogućnosti saradnje sa dijasporom na drugim poljima

Pored proizvodnje malina, općinske vlasti oživjele su i tradicionalnu manifestaciju Susreti na Plivi, čiji je cilj spajanje ljudi iz Bosne i Hercegovine i dijaspore. Manifestacija danas nosi ime Susreti na Plivskim jezerima – Dan sa dijasporom, a prvi obnovljeni susreti održani su u julu 2015. godine, uz mnoštvo zanimljivih sadržaja i učešće kulturno-umjetničkih društava, nevladinih organizacija i udruženja građana iz dijaspore. Bila je to odlična prilika za održavanje okruglog stola sa predstavnicima dijaspore kako bi se razmotrile dalje mogućnosti ekonomske saradnje, posebno u oblastima metaloprerađivačke industrije, koja generira i najveće prihode, ali i u oblasti drvne industrije, turizma i ugostiteljstva, te mogućnosti ulaganja u zdravstvo.

„ZAHVALJUJEM PROJEKTU KOJI JE OMOGUĆIO BOLJE USLOVE ŽIVOTA ZA NAS POLJOPRIVREDNE PROIZVOĐAČE“

SABIR ČEHIĆ,
PROIZVOĐAČ MALINA

OPLODNJA KAPITALA IZ DIJASPORE

Saznajte kako su unaprijeđene poljoprivreda i proizvodnja mlijeka u Prijedoru

Na sjeverozapadu Bosne i Hercegovine, na obalama rijeka Sane i Gomjenice smješten je grad Prijedor. Zahvaljujući povoljnom geostrateškom položaju i saobraćajnoj infrastrukturi, dobro je povezan sa užim i širim okruženjem. Područje grada je bogato šumama, a kontinentalna klima čini ga pogodnim mjestom za razvoj poljoprivrede. Prijedorčani su susretljivi, druželjubivi i radoznali. Kažu da rado upoznaju nove ljude i kulture, odgovorni su i ambiciozni. Ljudi u dijaspori koji vode porijeklo iz ovog grada brojni su i spremni da ulože energiju i novac u svoj rodni kraj. Prijedor je grad u koji se vratilo najviše prijeratnih stanovnika, ali se procjenjuje da nekoliko desetina hiljada njegovih građana i dalje živi i radi u inostranstvu.

Dijaspora u službi stvaranja boljih uslova za razvoj poljoprivrede

Uz podršku projekta Migracije i razvoj, te kroz saradnju Grada Prijedora i prijedorskog iseljništva, realizovana je nabavka poljoprivredne mehanizacije i platenika za 60 poljoprivrednika, od kojih je 36 njih već etablirano, a ostali su mali proizvođači kojima je pružena šansa da obezbijede sigurnija primanja i bolje uslove za život.

„Projekat su finansirali 60% donatori, 10% Grad Prijedor, a 30% sredstava su sredstva poljoprivrednih proizvođača koja su obezbijedena iz iseljništva. Cilj je bio da se finansijska sredstva od prijatelja i rođaka iz dijaspore stave u funkciju ekonomske održivosti, a ne samo da budu potrošačkog karaktera”, istakla je Zinajda Hošić, načelnica Odjeljenja za privredu i poljoprivredu Grada Prijedora, te dodala: „Nadam se da će dobar privredni ambijent koji je stvoren u Prijedoru uticati na privlačenje novih investitora iz naše dijaspore.“

Stočarska proizvodnja, uzgoj muznih krava i proizvodnja mlijeka unaprijeđeni su nabavkom 5 muzilica za krupnu stoku i 31 mješaone stočne hrane. Odabir poljoprivrednika koji će dobiti ovu opremu izvršen je javnim pozivom koji je uputio Grad Prijedor, uz uslov da svi prijavljeni imaju registriranu djelatnost. Otkup mlijeka u Prijedoru redovan je i svakodnevan, a najveći otkupljivači su Mlijekoprodukt Kozarska Dubica, Naturavita Teslić i Meggle Bihać. Osim što primaju redovne isplate na mjesečnom nivou, proizvođači mlijeka dobivaju i poticaje na osnovu dnevnih otkupnih količina.

Što se tiče plasteničke proizvodnje koja uključuje proizvodnju povrća i cvijeća, zahvaljujući aktivnostima u okviru projekta Migracije i razvoj kupljeni su platenici za 24 mala proizvođača. Plasman ovih proizvoda uglavnom se obavlja na lokalnim pijacama, kao i direktno kod poljoprivrednih proizvođača. Na osnovu otkupnih cijena iz 2015. godine, svaki korisnik može očekivati godišnji prihod u iznosu 6.750-7.500 KM, ovisno o proizvodnom asortimanu.

Ulagati u svoj grad i biti dobar primjer drugima

Iako opisane aktivnosti predstavljaju odličan primjer mogućnosti uspješnog ulaganja u stočarstvo i poljoprivrednu proizvodnju u Prijedoru, u ovom gradu mogu se vidjeti brojni drugi uspješni primjeri ulaganja kapitala iz

dijaspose. Tome doprinosi i činjenica da svim ulagačima iz dijaspose Grad Prijedor pruža administrativnu pomoć i tako pomaže ostvarivanje njihovih poslovnih vizija.

Prijedor je svakako pogodno mjesto za investitore jer posjeduje Međunarodni pečat kvaliteta, odnosno Business Friendly Certification (BFC) – certifikat o povoljnom poslovnom okruženju, ali i savremeni info-centar, industrijsku zonu i brojne fondacije i agencije za razvoj privrede. Uspostavljeno je niz usluga za podršku građanima u zemlji i inostranstvu kao što je, na primjer, usluga virtualnog matičara; to omogućava izdavanje svih ličnih dokumenata na bazi on-line aplikacije i njihovu distribuciju na bilo koju adresu u svijetu, te interaktivni odjeljak na web portalu na kojem potencijalni investitori mogu naći sve podatke potrebne za realizaciju potencijalnih investicija.

U gradskoj upravi Prijedora istakli su važnost učešća dijaspose u lokalnom razvoju i izrazili nadu da će ova lokalna zajednica i ubuduće biti mjesto uspješnog plasiranja inostranog kapitala ljudi koji vode porijeklo iz Prijedora. Kompanije koje su pokrenuli ljudi iz dijaspose i koje već vrlo uspješno djeluju u Prijedoru, kao što su Arifagić investment i Austronet, mogu biti dobar primjer drugima za nova ulaganja.

“CILJ JE DA SE FINANSIJSKA SREDSTVA OD PRIJATELJA I ROĐAKA IZ DIJASPORE STAVE U FUNKCIJU EKONOMSKE ODRŽIVOSTI, A NE SAMO DA BUDU POTROŠAČKOG KARAKTERA.”

ZINAJDA HOŠIĆ,

NAČELNICA ODJELJENJA ZA PRIVREDU I POLJOPRIVREDU GRADA PRIJEDORA

MJESTO GDJE SE TKAJU USPJEŠNE PRIČE

Kako su uloženi srce i novac iz dijaspore u otvaranje novog tekstilnog preduzeća u Nevesinju

U hercegovačkoj opštini Nevesinje živi oko 14.000 stanovnika, sa prosječnom naseljenošću od 15 stanovnika na kvadratni kilometar. Oko 7.000 građana živi u dijaspori. U ovom šarmantnom mjestu sa dugim i hladnim zimama, nasuprot umjerenim i kratkim ljetima, prepliću se kontinentalna i mediteranska klima. Vrijedni ljudi Nevesinja za sebe kažu da su srčani, odvažni i velikodušni, a mjesto karakterizira i burna i bogata historija.

Novo preduzeće na poslovnoj mapi Nevesinja

U poslovnu historiju ovog kraja upisano je i osnivanje tekstilnog preduzeća Net Press d.o.o. zahvaljujući projektu Migracije i razvoj, u kojem je zaposleno deset do tada nezaposlenih žena. Ovim ženama pružena je mogućnost za rad, a svim stanovnicima i stanovnicama Nevesinja mogućnost za kupovinu tekstila izrađenog u domaćoj proizvodnji.

Budžet za otvaranje ovog preduzeća zajednički su obezbijedili Vlada Švicarske, Opština Nevesinje i investitorica Nataša Čalić iz Crne Gore, porijeklom iz ovog kraja.

Devedesetih godina prošlog vijeka, prije preseljenja u glavni grad Crne Gore Podgoricu, Nataša Čalić je radila u nevesinjskom preduzeću Javor. Nakon što je preduzeće zatvoreno, zajedno sa ostalim zaposlenicama našla se na birou za zapošljavanje. Život ju je odveo u Podgoricu, a danas je kroz ovaj projekat i na inicijativu lokalnih vlasti dobila priliku da se i poslovno poveže sa rodnim krajem. Osnivanje novog tekstilnog preduzeća u rodnom gradu učinilo je gđu Čalić posebno sretnom jer je ona omogućila da se njene nekadašnje kolegice ponovo zaposle.

„Nekako sam ponosna što sam se vratila na kraju ovdje. Ponosna sam što mogu opet na neki način da budem dio grada, dio ljudi sa kojima sam odrasla”, istakla je ona.

Osim emotivne veze i želje da se pomogne rodnom kraju i ljudima s kojima je odrasla, gđa Nataša Čalić će otvaranjem preduzeća u Nevesinju povećati

svoje ukupne prihode kroz povećanje obima proizvodnje i plasmana na tržišta u Bosne i Hercegovine i inostranstvu.

Novoosnovano tekstilno preduzeće, za početak, proizvodi reklamnu, radnu i sportsku odjeću prema narudžbi kupaca iz Bosne i Hercegovine i inostranstva, te zahvaljujući tome ima osiguran plasman za cijeli proizvedeni asortiman. Opština Nevesinje je u sklopu projektnih aktivnosti obezbijedila radni prostor u zgradi bivše vojne kasarne, a prilikom puštanja tekstilnog pogona u rad načelnik Opštine Momčilo Šiljegović je rekao:

„Zajedničkim aktivnostima u protekle dvije godine došli smo do trenutka puštanja pogona u rad, do potpisivanja ugovora o radu između 10 osoba evidentiranih na Zavodu za zapošljavanje i poslodavca gđe Nataše Čalić, predstavnice dijasporo iz Republike Crne Gore. Za Opštinu Nevesinje ovo je značajan događaj u kome deset familija obezbjeđuje uslove za život.“

Nove mogućnosti za konstruktivan dijalog sa dijasporom

Prema riječima načelnika Opštine, odnosi lokalne zajednice sa dijasporom su se do sada uglavnom gradili u oblasti kulture, dok je ovaj projekat dobar primjer promjene tog trenda jer dijaspora sve više ulaže u privredu lokalne zajednice.

Opština svakako doprinosi tome i otvorena je za unapređenje preduslova za saradnju i ulaganja kroz podršku u vidu skraćenih procedura za registraciju firmi te poboljšanje infrastrukture i prostora kojim raspolaže. Pored tekstilne industrije, u ovoj lokalnoj zajednici svoju šansu posebno vide u razvoju industrijske zone, u ruralnom razvoju i energetskej efikasnosti.

Projekat Migracije i razvoj svakako je otvorio nove mogućnosti i konstruktivniji dijalog sa nevesinjskom dijasporom.

„PONOSNA SAM ŠTO MOGU OPET NA NEKI NAČIN DA BUDEM DIO GRADA, DIO LJUDI SA KOJIMA SAM ODRASLA”

NATAŠA ČALIĆ,
INVESTITORKA IZ PODGORICE

MALINE NA RADIO TALASIMA

Ako vas put nanese u Ključ, imate priliku da i tamo probate maline iz novoizgrađenih malinjaka

Ključani za sebe tvrde da su na krajiški način čvrsti, ali otvoreni i srdačni, dobri i nesvakidašnji ljudi. Ova općina sa bogatom historijom smještena je na sjeverozapadu Bosne i Hercegovine, u kotlini na mjestu gdje rijeka Sana skreće ka sjeveru. Ako idete u Ključ, treba vam garderoba za sve vremenske prilike, jer tamošnju kontinentalnu klimu karakteriziraju topla ljeta i snježne hladne zime. Za prevoz ljudi i roba treba reći da je ova općina smještena na važnom putnom pravcu M-5 Bihac-Sarajevo, koji je preko Karlovca i Rijeke u Hrvatskoj povezan sa Zapadnom Evropom.

Komunikacija sa dijasporom

Ključka dijaspora je brojna i iznosi oko 9.400 stanovnika. Ključ može računati na njihovu pomoć, što predstavlja važan potencijal privrednog razvoja. Ovaj potencijal je kroz projekat Migracije i razvoj pomogao da se realiziraju tri inicijative, uključujući podizanje novih zasada malina, organizaciju Poslovno-investicijskog foruma i pokretanje radio-emisija namijenjenih dijaspori, sa informacijama o dešavanjima u Ključu.

Slatki plodovi malina za bolji život 10 porodica

Slično kao i u drugim općinama, u Ključu su prepoznali dobre klimatske uslove za razvoj voćarskih i povrtlarskih kultura, pa se pristupilo podizanju zasada maline za 10 poljoprivrednika i njihove porodice na 20 dunuma zemlje. Ove aktivnosti sufinansirali su pripadnici dijaspore, članovi porodice ili prijatelji, a sve s ciljem stvaranja uslova da ove porodice uživaju u plodovima svoga rada, stvarajući za sebe bolje uslove života kroz očekivani godišnji prihod od 8.000-12.000 KM po korisniku. Sufinansirani su pomogli članovima porodica i prijateljima da kroz uspostavu zasada malina ostvare za sebe stabilne prihode od poljoprivrede, te time smanje svoju ovisnost o novčanim doznakama iz inostranstva.

Jedan od deset proizvođača je i Nedim Pehadžić, čovjek koji je uložio mnogo entuzijazma, rada i energije u ovaj projekat.

„Uložili smo mnogo truda u zasade malina i nadamo se da će on uroditi plodom. Velika je stvar biti u prilici da svojim rukama porodici obezbijedite bolje uslove života, ali i da aktivno učestvujete u gradnji boljeg privrednog okruženja u našem gradu“, istakao je on.

Zadovoljstvo projektom dijeli i načelnik Općine Ključ Nedžad Zukanović, koji kaže:

“Presretni smo što smo nizom aktivnosti dokazali da, sa jedne strane, naša dijaspora ima veliki potencijal, a da smo, sa druge strane, i mi spremni da kreiramo uslove da se taj potencijal integriše. Ključki malinjaci su sigurno učvrstili veze sa dijasporom, a i važan su preduslov boljeg života za 10 naših porodica. Također, kao rezultat intenzivne komunikacije i obostranog interesa, počela je gradnja objekta uslužne djelatnosti na obali Sane od strane investitora iz Švajcarske – člana udruženja Prijatelji Ključa.“

Majda Pehadžić, nastanjena u Norveškoj a porijeklom iz Ključa, jedna je od onih koji su svojim sredstvima podržali ovaj projekat:

„Od nas se očekuje da budemo od pomoći roditeljima, rodbini, komšijama, prijateljima, nemoćnima i onima koji ovise o našem odnosu prema njima. Jedan od načina da pomognemo bio bi, po mom uvjerenju, i ovaj. Dala sam finansijski doprinos u cilju podizanja zasada maline i omogućila rodbini stvaranje povoljnijih uslova za život. I do sada sam ja pomagala, ali je ovo prvi put da se desi kao u onoj priči – da nije bitno nekog nahraniti ribom već ga naučiti da lovi ribu, ili još bolje rečeno, da lovimo zajedno.“

Priču o malinama prenijeli su radio-talasi do ključke dijaspore kao dio sadržaja emisija namijenjenih dijaspori, a koje se emitiraju dva puta mjesečno na talasima Radio Ključa. Ukupno je do sada emitirano osam takvih emisija, koje se repriziraju jednom mjesečno, a bitno je napomenuti da će i nakon završetka projekta ove emisije ostati u redovnoj programskoj šemi Radio Ključa.

„VELIKA JE STVAR BITI U PRILICI DA SVOJIM RUKAMA PORODICI OBEZBIJEDITE BOLJE USLOVE ŽIVOTA, ALI I DA AKTIVNO UČESTVUJETE U GRADNJI BOLJEG PRIVREDNOG OKRUŽENJA U NAŠEM GRADU.“

NEDIM PEHADŽIĆ,
PROIZVOĐAČ MALINA

Dalja saradnja sa dijasporom

Intenziviranje dijaloga sa dijasporom stvara pretpostavku da finansijska ulaganja Ključana koji žive širom svijeta u budućnosti budu još veća. U Strategiji razvoja Općine Ključ 2014-2023. godina dijaspora ima posebno mjesto. Konkretno aktivnosti u okviru ove strategije uključuju dalje unapređenje komunikacije sa dijasporom, medijsku promociju uspješnih poduzetničkih poduhvata, organizaciju Dana građana Ključa i ključke dijaspore, te organizaciju novog Poslovno-investicionog foruma, koji treba da bude prepoznat kao mjesto promocije privatnih biznisa i umrežavanja poduzetnika iz zemlje i dijaspore.

HERCEGOVAČKI KROMPIR NA TRŽIŠTU EVROPSKE UNIJE

Pročitajte kako su osnaženi ljubuški proizvođači mladog krompira

U Ljubuškom, općini sa najviše sunčanih dana u godini u Bosni i Hercegovini, živi i radi oko 29.550 ljudi, koji za sebe kažu da su poštteni, radišni, otvoreni i gostoljubivi. Mediteranska klima i blizina mora pogoduju uzgoju vinove loze, voća, ranog povrća i cvijeća. Brojni Ljubušaci žive širom svijeta i održavaju čvrste kulturne i ekonomske veze sa zavičajem.

Osigurani uslovi za izvoz mladog krompira na tržišta EU

Vođena činjenicom da je ekonomska perspektiva ovog kraja u velikoj mjeri vezana za poljoprivrednu proizvodnju, Općina Ljubuški je u okviru projekta Migracije i razvoj inicirala aktivnosti usmjerene na proizvodnju mladog krompira. Osim što je finansijski učestvovala u projektu, Općina je uspostavila saradnju sa stručnjacima i profesorima iz Hrvatske koji su porijeklom iz Bosne i Hercegovine, a s ciljem transfera stručnog znanja.

„U posljednjih nekoliko godina radili smo na postizanju zemljopisne zaštite ljubušškoga mladog krumpira, aplicirali prema Europskoj komisiji i ispunili sve njihove zahtjeve vezane za izvoz ljubušškoga mladog krumpira“, ističe Nevenko Barbarić, načelnik Općine Ljubuški.

Tako su se stekli uslovi da se mladi krompir proizveden u Hercegovini izvozi na tržišta širom EU.

Više posla za poljoprivrednike kroz rad zadruge Plodovi zemlje

Zahvaljujući Projektu Migracije i razvoj podržana je Poljoprivredna zadruga Plodovi zemlje, organizirana je obuka za oko 100 sadašnjih i budućih poljoprivrednih proizvođača kroz stručna predavanja i akademsku saradnju sa sveučilišnim profesorima iz Hrvatske koji su porijeklom iz ovog kraja. Obezbjedeđeni su oprema (zaštitne folije) i sjeme krompira za 100 poljoprivrednika i poljoprivrednica. Budući da je Bosna i Hercegovina dobila dozvolu za izvoz krompira, plasman proizvedenog krompira u Ljubuškom biće moguć kako na bh. tržištu tako i u susjednoj Hrvatskoj. Prilikom

realizacije projekta i kroz rad poljoprivredne zadruge vodilo se računa i o marginaliziranim i ranjivim grupama stanovništva (osobe sa posebnim potrebama, povratnici, starije osobe). Bazirano na kalkulaciji očekivanog prihoda, te prosječnoj cijeni mladog krompira na tržištu zemalja Evropske unije, svaki korisnik je od ove aktivnosti prihodovao 1.500-2.000 KM.

Korist od projekta imaju mnogi – kako članovi i članice Poljoprivredne zadruge Plodovi zemlje tako i cjelokupno stanovništvo općine Ljubuški. Kroz projekat su stvoreni preduslovi za usvajanje novih znanja, poboljšanje uslova života i rada u ovom kraju, kao i za ekonomsku samoodrživost poljoprivrednika.

„Ovo su tek počeci, ali je izuzetno što se nešto krenulo raditi, jer ako se ne krene, neće nikada ništa ni biti. Nadamo se da će u budućnosti biti još više uključivanja dijaspore u naš razvoj”, istakao je predsjednik zadruge Plodovi zemlje i poljoprivredni proizvođač Dubravko Vukojević.

U maju 2015. godine je u okviru projekta organizirana i manifestacija Dani mladog krompira, na kojoj je ostvaren direktan susret dijaspore i lokalnih poljoprivrednika, što je bio jedan od njenih primarnih ciljeva. Na manifestaciji je promoviran i ljubuški mladi krompir, jedinstven proizvod na bosanskohercegovačkom tržištu, a proizvođači su imali priliku da se upoznaju sa zakonskim, tehnološkim i drugim preduslovima za pokretanje proizvodnje i plasman na različita tržišta.

Dijaspora spremna za nova ulaganja

Pored razvoja poljoprivrede, u Općini Ljubuški ističu da su potencijali razvoja ovog kraja veliki i još uvijek nedovoljno iskorišteni, ali i da se iz dana u dan radi na poboljšanju poslovnog ambijenta. Upravo iz tog razloga izgrađena je poslovna zona na Bijači, ulaže se u infrastrukturu, a dijaspora je, kako kažu, uprkos preprekama administrativne prirode s kojima se ponekad susreće, spremna na nova finansijska ulaganja u ovaj kraj.

“OVO SU TEK POČECI, ALI JE IZUZETNO ŠTO SE NEŠTO KRENULO RADITI, JER AKO SE NE KRENE, NEĆE NIKADA NIŠTA NI BITI.”

DUBRAVKO VUKOJEVIĆ,
PREDSJEDNIK ZADRUGE PLODOVI ZEMLJE I POLJOPRIVREDNI PROIZVOĐAČ

OSNOVAN PRVI URED ZA DIJASPORU U BOSNI I HERCEGOVINI

U Velikoj Kladuši možete posjetiti Ured za dijasporu
u Bosni i Hercegovini i probati maline iz novopodignutih malinjaka

Općina Velika Kladuša, koju zbog geografskog položaja zovu Kapija Bosne, nalazi se na krajnjem sjeverozapadu Bosne i Hercegovine i broji 44.770 stanovnika. Smještena je u blizini velikih tranzitnih centara u susjednim državama, a najveći procenat teritorije (67,48%) čini poljoprivredno zemljište.

Još za vrijeme bivše Jugoslavije Velika Kladuša je bila sinonim za privredni razvoj i prosperitet, prvenstveno zbog razvijene prehrambene, tekstilne i građevinske industrije te poljoprivredne proizvodnje.

Osnivanje prvog Ureda za dijasporu u Bosni i Hercegovini

U dijaspori živi i radi više od 20.000 ljudi porijeklom iz Velike Kladuše, a najveći dio njih nalazi se u Sjedinjenim Američkim Državama i u zemljama Zapadne Evrope. U ovoj općini kažu da su mnogi Kladušani u dijaspori jako uspješni ljudi, kako u poslovnoj tako i u sferi kulture, sporta i politike. Općina Velika Kladuša svjesna je potrebe da se veze sa tako brojnom dijasporom unaprijede, pa je zato kroz projekat Migracije i razvoj pokrenula tri interesantne inicijative.

Prva inicijativa je otvaranje Ureda za dijasporu, prvog ureda takve vrste u Bosni i Hercegovini. Tu se mogu dobiti razne informacije i usluge, uključujući ažuriranu evidenciju velikokladuške dijaspore, a ured organizira i kulturne, sportske i druge vidove saradnje.

„Najvažniji rezultat koji smo na području naše općine postigli uz podršku projekta Migracije i razvoj je svakako uspostavljenje Ureda za dijasporu Općine Velika Kladuša, koji je prvi ured takve vrste u Bosni Hercegovini. Otvaranjem ovog ureda omogućeno je institucionalno uvezivanje dijaspore i lokalne zajednice, što će biti jako bitno u uspostavljanju još bolje saradnje i povjerenja te privlačenju novih investicija iz dijaspore”, ističe načelnik Općine Edin Behrić.

Ovaj ured pokrenuo je uslugu u okviru koje se obavezao odgovoriti na svaki upit iz dijaspore u roku od 48 sati. Od svog nedavnog otvaranja ured je primio brojne zahtjeve od zainteresiranih građana i građanki iz inostranstva, te već ostvario saradnju sa 12 udruženja i klubova iz dijaspore.

Proizvodnja malina za bolje uslove života

Druga inicijativa općinske uprave tiče se direktne podrške za 11 proizvođača malina, koji su unaprijedili svoju proizvodnju sadnjom 17.600 novih sadnica na površini od 22 dunuma. Svaki od proizvođača, odabranih javnim pozivom, dobio je i zasadio po 1.600 novih sadnica maline, što je otvorilo prostor za veći poljoprivredni angažman njihovih porodica, uz očekivani godišnji prihod od 8.000-12.000 KM. Jedan od uslova javnog poziva koji je objavila Općina bio je da korisnici sami obezbijede finansijsko učešće iz dijaspore u iznosu od 20% od vrijednosti projekta.

To je, između ostalih, pošlo za rukom Šerifu Hušidiću, jednom od proizvođača malina, koji je o učešću u projektu rekao:

„Najvažnije mi je da mogu sa svojih deset prstiju prehraniti porodicu i obezbijediti dugoročne novčane prihode. Sretan je onaj čovjek koji može da ubire plodove svog rada, a ovaj projekat mi je upravo to omogućio.”

Poslovni forum i dalja saradnja sa dijasporom

U cilju još većeg podstreka ekonomskoj saradnji dijaspore i lokalnog stanovništva, ali i privlačenja i motiviranja drugih potencijalnih investitora, Općina je pokrenula i Poslovni forum, okupivši privrednike iz Velike Kladuše i dijaspore te predstavnike donatora i druge važne zvanice iz političkog i javnog života Bosne i Hercegovine, kada je predstavila i potencijale za ulaganje.

Moguće je da će se, upravo kao rezultat ovog foruma, u budućnosti izgraditi neki novi dobri primjeri uspješnog ulaganja dijaspore u Veliku Kladušu, poput uspješnih preduzeća osnovanih sredstvima iz dijaspore, od kojih se izdvajaju Regeneracija, ADSI montaža, KIB Banka, Andrieu vatrogasni aprati, 2B industrija selotejpa i Airvent.

„SRETAN JE ONAJ ČOVJEK KOJI MOŽE DA UBIRE PLODOVE SVOG RADA, A OVAJ PROJEKAT MI JE UPRAVO TO OMOGUĆIO.”

ŠERIF HUŠIDIĆ,
PROIZVOĐAČ MALINA

PRIVREDA U MALOM

Uspješne poduzetničke priče iz Laktaša

Opština Laktaši nalazi se na sjecištu važnih saobraćajnica i na nekadašnjem rimskom Putu soli iz Dalmacije u Panoniju, u sjeverozapadnom dijelu Bosne i Hercegovine. Zbog blizine velikih regionalnih centara ova opština je i danas važna raskrsnica tokova robe, ljudi i kapitala. Ljude iz ove opštine karakterizira otvorenost i izrazit poduzetnički duh, što se ogleda u decenijama razvoja poduzetničke kulture. To potvrđuje i činjenica da na 1.000 stanovnika ima 12,8 aktivnih preduzeća, dok prosječan broj aktivnih preduzeća u Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini na 1.000 stanovnika iznosi oko 8. Na području ove opštine živi 36.850 stanovnika u 11 mjesnih zajednica, dok je njih oko 7.000 nastanjeno u dijaspori.

Laktaši su ravničarski kraj sa kontinentalnom klimom, a najvažniji prirodni resursi su obradivo zemljište, šumski kompleksi, mineralne sirovine i termomineralni potencijal.

Paleta različitih privrednih djelatnosti

Podrška Opštine Laktaši – kroz projekat Migracije i razvoj – bila je usmjerena na različite privredne djelatnosti u okviru dvije posebne inicijative u saradnji sa dijasporom. Obje su realizirane sredstvima iz projektnog fonda, uz sufinansiranje Opštine Laktaši i finansijsko učešće poduzetnika iz dijaspore.

U okviru prve inicijative finansijski i tehnički je podržano sedam različitih poduzetničkih i poljoprivrednih projekata, te je organizovan vrlo uspješan poslovni forum sa više od 50 učesnika i 15 uspješnih privrednika iz dijaspore. Kroz dvije panel diskusije otvorene su brojne teme i definirane perspektive razvoja ove opštine, uz mogućnost privlačenja novih investitora. Izrađene su publikacije i promotivni materijal o investicionim i poslovnim potencijalima na području opštine. Poduzetničke projekte su finansijski podržali pojedinci i preduzeća iz dijaspore u iznosu od 30% od ukupne vrijednosti investicije.

U okviru druge inicijative finansijski je podržano 8 dodatnih preduzeća iz prerađivačke industrije koja već imaju formaliziranu saradnju sa dijasporom, bilo kroz vlasničku strukturu ili kupoprodajne ugovore s

poslovnim partnerima. Za ova preduzeća nabavljene su mašine, oprema i repromaterijal za obavljanje poslovne aktivnosti. Realizaciju ovih aktivnosti također su sufinansirali poslovni partneri iz dijaspore u iznosu od 30% investicije, koja je uveliko pomogla zapošljavanju 30 ljudi.

Također, s ciljem podsticanja ženskog poduzetništva, u oktobru 2015. godine organizovan je sajam Laktaši etno, koji je okupio više od 40 izlagača, što je privuklo više od 1.000 posjetilaca. U sklopu sajma održane su tri panel diskusije sa dijasporom o temama vezanim za mogućnosti uključenja dijaspore u lokalni društveno-ekonomski razvoj Laktaša, ulogu i značaj ženskog poduzetništva, te podršku proizvodnji tradicionalnih suvenira i ručnih radova. Također, opštinska uprava je pružila podršku registraciji djelatnosti kućne radinosti i uspostavljanju lanca vrijednosti sa dijasporom u proizvodnji opanaka i drugih tradicionalnih suvenira i ručnih radova.

Dijaspora – juče, danas, sutra

„Dijaspora ima značajnu ulogu u funkcionisanju preduzeća na području opštine Laktaši, u vidu suvlasnika, kupaca ili dobavljača repromaterijala ili usluga. Činjenica da su neka od najuspješnijih preduzeća s područja opštine Laktaši osnovana u saradnji sa dijasporom govori u prilog tome

da dijaspora zaista predstavlja veliki razvojni potencijal. U okviru projekta Migracije i razvoj svjedočili smo da uloga dijaspore može biti višestruka: prvo, pojavljuje se kao nosilac specifičnih znanja i vještina, kao dobavljač ili kupac proizvoda lokalnih preduzeća, i time pomaže izvoz lokalnih proizvoda; drugo, kao nosilac očuvanja i valorizacije običaja, kulture i tradicije; treće, dijaspora daje značajan doprinos osnaživanju i razvoju privatnog preduzetništva sa akcentom na kućnu radinost, stare zanate i žensko preduzetništvo“, ističe Miroslav Kodžoman, načelnik Opštine Laktaši.

Na području Laktaša posluju brojni vrlo uspješni poslovni subjekti, nastali upravo kroz plasman sredstava iz dijaspore. Opština se trudi da obezbijedi što bolje uslove za plasman investicionih ulaganja u vidu jednostavnih procedura za registraciju i logističke podrške. Pored stvaranja uslova za privredni razvoj, u Laktašima se brižno njeguju i tradicija i kultura ovog kraja, uz blisku saradnju sa kulturno-umjetničkim društvima iz dijaspore.

„ČINJENICA DA SU NEKA OD NAJUSPJEŠNIJIH PREDUZEĆA S PODRUČJA OPŠTINE LAKTAŠI OSNOVANA U SARADNJI SA DIJASPOROM GOVORI U PRILOG TOME DA DIJASPORA ZAISTA PREDSTAVLJA VELIKI RAZVOJNI POTENCIJAL.“

MIROSLAV KODŽOMAN,
NAČELNIK OPŠTINE LAKTAŠI

Lektura

Ferida Duraković-Hasanbegović

Naslovna strana i DTP

Sandin Međedović

Autori fotografija

Aleksandar Zahorodni i partnerske općine/opštine

Tiraž

700

Štamparija

CPU Printing company d.o.o.

Godina izdavanja

2015.

Ministarstvo za ljudska prava
i izbjeglice
Bosne i Hercegovine

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

*Empowered lives.
Resilient nations.*